

Започва като учител в училището на Йордан Йовков Счетоводител №1 и на 90 г. сънува

Как от учител в добричкото село Росица, в училището на ненадминатия разказвач Йордан Йовков, се става счетоводител номер 1 на България - За да получиш такова признание дори и от най-големите опоненти трябва да си проф. д. ик. н. Иван Душанов. Сигурно помагат и респектиращите и достолепни 90 години зад гърба му. Житие, през което той се доказва и пред академичната, и пред професионалната общност. Неговите тези се превръщат във верую на българския счетоводител. Написва над 700 научни публикации. Затова счетоводителите и одиторите, както и българското общество познават и признават изключителния принос на проф. д. ик. н. Иван Душанов за развитието на счетоводната наука, методологията на счетоводната отчетност и финансовия контрол, съдебно-счетоводните и финансово-икономическите експертизи.

По-малко известно на обществеността е, че проф. Душанов има голяма заслуга за възраждането на Сметната палата на Република България и отдава за това 10 години от живота си. Генерален директор е на Института за следдипломна квалификация при УНСС, когато е приет Законът за Сметната палата, с който се възстановява Върховната одитна институция на България. Доц. Георги Николов, който е избран за неин председател, го пита съгласен ли е да го предложи на Народното събрание за член. Видяхме се и той обеща да си помисли, си спомня доц. Нико-

лов. Предлага му да дойде в екипа на тогавашната 11-членна колегия, ръководеща одитната институция, защото е всепризнат авторитет в счетоводството и контрола.

Това са драматични години за тези системи в България - когато счетоводството и

контролът от времето на социализма са си отишли

и е необходимо пазарно ориентиране на икономиката, но новите правила и закони още се пишат и въвеждат, а кадри-

те нямат необходимите познания.

Законът за счетоводство, в сила до 1991 г., отменя всички подзаконовни нормативни актове, уреждащи вътрешния контрол в бюджетните организации. Отменена е Наредба №12 за главния счетоводител, инструкциите за инвентаризациите, за отчитане на основните средства, командироване на служителите и други. По този начин се разрушава правния фундамент на вътрешния контрол в публичния сектор и главните счетоводители сами трябва да организират финансовата отчетност и контрол в организациите си. Държавният финансов контрол се възприема като архаична институция, която трябва да се закрие, защото упражнява ревизионен контрол с предимно санкционна насоченост.

Подобна е ситуацията и със Сметната палата, след като дейността ѝ е прекъсната за близо половин век. В началото на 90-те години правната рамка за Върховната одитна институция е изключително пестелива - има само един член с две алинеи в Конституцията. Предстои написването на първия Закон за Сметната палата и нейното възстановяване на практика. Постепенно се оформя разбирането, че тази институция

е призвана да осъществява контрол от по-висша степен

и той е върху изпълнението на бюджета, а не да бъде финансова юрисдикция.

В своя статия от този период, проф. Иван Душанов призовава да отстояваме нашите традиции в областта на финансовия контрол и за декомпозиране на контролната функция на две институции - Сметна палата и Главно управление "Държавен финансов контрол" при Министер-



Проф. Душанов получава почетното звание "Доктор хонорис кауза" в Стопанската академия в Свищов

ството на финансите. По такъв модел е организирана финансово-контролната система

до 1948 г., като е включвала Върховна сметна палата и Главна финансова инспекция

Одиторите от Сметната палата: Даваше ни кураж във всички нови и трудни ситуации

С богатата си експертиза и като доайен в колегията, професор Душанов ни вдъхваше кураж, толкова необходим за времето, когато се градеше наново институцията. Не само богатият професионален опит и усилия, но и прекрасните лични качества на проф. Душанов ни помогнаха да се изградим като експерти. Неговата работоспособност, енергичност, отзивчивост, човечност, лоялност и позитивност, съчетани с етичност и изискано чувство за хумор ни даваха сили при тежки или непознати ситуации. За нас той бе едновременно ръководител, колега и приятел.



собност,



Ръководителят на Катедра "на Счетоводство и анализ" проф. д-р Снежана Башева поздравява юбиляра.

Прицелва се първо в митниците

Под ръководството на проф. Душанов през 1996 г. е осъществена първата проверка на Сметната палата - на Главно управление "Митници". Проверена е организацията на работата на митническата администрация. "Това бе своеобразен одит на изпълнението", спомня си професорът.

През 1998 г. той поема ръководството на отделение

"МВР и специалните ведомства", които до този момент не са обект на контрол от държавни органи. През 2002 г. като представител на България гласува за приемането на одитния доклад за изпълнение на бюджета на НАТО в Брюксел.

През 2003 г. оглавява "Отделение 3 - Финансов одит". В неговия обхват са одитите на министерствата на финансите,

икономиката, отбраната, транспорта, културата и правосъдието. Под негово ръководство Отделение 3 извършва първите одити на надзорна институция в България, каквато е БНБ. "Водехме се от идеята, че обществото очаква много от нас, разбира се, хората не знаеха, че законът ни е поставил многобройни ограничения", споделя проф. Иван Душанов.

в село Росица

цифри и сметки

Проф. д. ик. н. Иван Душанов посвети живота си на финансовия контрол и 10 години от него - на Сметната палата

към Министерството на финансите. Всяка от тях е със своите ясно определени правомощия, приложно поле и точно разграничени последици от упражнението контрол.

Така се стига до обосноваването на двата вида контрол - контролът за законосъобразност на Държавния финансов контрол и контролът за целесъобразност с известните три "е" (на англ.) - за ефективност, ефикасност и икономичност на Сметната палата.

Въпреки трудните преходни времена, проф. Душанов

приема предизвикателството да стане член на първия екип

на възстановената Върховна одитна институция на България. Той влиза в първия екип на възстановената Сметна палата на 24 ноември 1995 г., след като 37-то Народно събрание гласува кандидатурата му.

След десетгодишна упорита работа за нейното възраждане и изграждане, тя завинаги остава в сърцето му. "И сега сънувам, че съм в Сметната палата", казва той. Вероятно защото за него тя не е просто Върховна одитна институция, не е просто част от професионалната му кариера, а храм на финансовия контрол в държавата ни.

Как се "въоръжават" одиторите

Заповед №1 от 28 декември 1995 г. на възстановената Сметна палата определя проф. д. ик. н. Иван Душанов за ръководител на отделение "Методологическо". Отделението разработва и предлага методологията за проверките,



Сметната палата и Катедра "Счетоводство и анализ" в УНСС организираха специално тържество миналата сряда по случай 90-та годишнина на проф. Душанов

Председателят на Сметната палата Цветан Цветков връчи на проф. д. ик. н. Иван Душанов Почетния плакет на институцията по случай достолепния му 90-годишен юбилей.



Обучава първите в професията

Професорът поема и другата много важна задача - провежда обучението за изграждането на административен капацитет на Сметната палата. "Финансовите отчети са лицето на управленските решения" - тези негови думи се помнят още, тъй като са изпитани и доказани в практиката. "Всичко за финансовия одит сме научили от него", казват много одитори и днес.

През 1999 г. е създаден Учебният център на Сметната палата в сградата на ул. "Антим Т", за който са разработени организационна структура, функции и задачи. Собственият учебен център на институцията изгражда знанията на одиторите за съвременните технологии в одита и най-добрите практики на страните-членки на ИНТОСАЙ

създава инструментариума за провеждането им, конкретните правила и процедури. Така

проф. Душанов на практика става първия методолог на Сметната палата, като съдейства активно да се изгради нейната вътрешна нормативна уредба. Разбира се, всички вътрешни актове, сме предлагали като проекти, които се разглеждат в отделните

Дооформи модерния европейски облик на финансовия контрол

Цветан ЦВЕТКОВ, председател на Сметната палата:

И днес, на неговата 90-та годишнина, проф. Душанов ни вдъхва увереност с всичко, което ни е завещал като истински стожер на финансовата дисциплина в България. Искам да подчертая, че професорът бе член и на екипа за концепцията за същностното и институционално разграничаването на външния и вътрешния одит. Участва в подготовката на нормативната уредба, която диференцира ясно принципите и обхвата на вътрешния одит в организациите от публичния сектор и изискванията към системите за финансово управление и контрол, и от друга страна - на външния одит, който осъществява Сметната палата. С реализирането на тази концепция се дооформи и модерният европейски облик на националната система за финансов контрол, чиито нормативни стълбове освен Закона за Сметната палата, стават и законите за финансовото управление и контрол в публичния сектор, за вътрешния одит в публичния сектор и за държавната финансова инспекция.



структурни звена, обсъждат се и едва тогава се приемат от колегията, подчертава проф. Душанов.

Одиторите са "въоръжени" с т. нар. албум на вътрешните документи, който съдържа образците на работни документи, справки, указания и др. за унифициране на провеждането на проверките. Този албум е своеобразен предшественик на действащия сега Наръчник за прилагане на международно признатите одитни стандарти и одитна

дейност на Сметната палата, който е настоящата "библия" на одиторите.

Изготвени са първите десет одитни стандарта на базата на международните стандарти за одит на ИНТОСАЙ - Международната организация на Върховните одитни институции. В палатата дълги години се работи по указания за одит на годишните финансови отчети, за одит за съответствие и за одит на изпълнението, разработени в този период.

Архитект на съвременния одит

Съзидателният дух на професора се изразява и в законотворчество. Той участва активно в подготовката на изцяло нов Закон за Сметната палата, който е приет от 39-то Народно събрание през декември 2001 г. Приемането на този закон е сред условията за присъединяването на България към ЕС. Професорът, заедно с це-

лия първи екип на възстановената Сметна палата и нейния председател доц. Георги Николов, работят за подчиняването на закона на тази съдбоносна цел. С него нормативната уредба на българската върховна одитна институция се провежда в съответствие с международните одитни принципи и стандарти и с регламентите на

Европейския съюз.

Проектът е съгласуван с Европейската сметна палата и Европейската комисия и ОЕСД, както и със Сметната палата на Великобритания. С този закон за първи път са дефинирани и въведени основните понятия като "одит", "одитор", "одитиран обект", видовете одит и др.

Проф. Душанов връчва дипломата на абсолювентка

